

«Μα πώς μπορώ», λέει, «να σ' ευχαριστήσω, που μου ζητείς πράματα αδύνατα.»

«Το λοιπό, μεγαλειότητα», λέει η Παχουλένια «σ' ενίκησα.»

Πας με το μικρότερό μου γιο, «θέλω να δικιμάσουμε μία φορά ακόμη. Θα χιώρας, να περάστε μαζί το μεγάλο ποτάμι. Οποιος φτάσει πρώτος από σας στην άλλη μεριά και μου φέρει τον παπαγάλο της ευτυχίας, εκείνος θα νικήσει. Αν τον φέρει ο γιος μου, θα σου κόψω το κεφάλι. Αν τον φέρεis εσύ, θα σου δώσω ετόπες το γιο μου γι' άντρα.»

Το λοιπόν, η Παχουλένια δέχτηκε με μεγάλην ευχαρίστηση. Τ' άλλο πρωί επήγε στο στάβλο του πατέρα της κι edιάλεξε το καλύτερο αλόγο. Έπειτα εντύθηκε κι εκείνη άντρας καβελάρης και στο μεσημεράκι επήγε κατά το ποτάμι. Οπού εκεί ηύρηκε το γιο του άλλου βασιλιά, που επαιδεούτονα γ' αδειάσει το ποτάμι, για να περάσει απέναντι, μ' ένα κουταλάκι της ζάχαρης. Έκαμε κάτι γέλια, που δεν εβάσταε άλλο. Έπειτα edωσε μία στο αλόγο της με το δάρτη και εβούτησε στο ποτάμι. Σε λίγη ώρα ήτανε απέναντι.

Τώρα όμως ήτανε το δυσκολότερο. Γιατί τον παπαγάλο της ευτυχίας τον εφύλαε ένας δράκοντας θηρίο, καθώς και το βασιλόπουλο που τον είχε ούλη νύχτα εφύλαε μη του τονε κλέψουνε. Γιατί εντός ο παπαγάλος, όπως ανοιγε το στόμα του, εβγαινε από δαύτονε χρυσάφι. Το λοιπόν, η Παχουλένια edωσε στο δράκοντα αφιάμι και ήπιε. Έπειτα επαρουσιάστηκε στο βασιλόπουλο και του ειπε τάχατες πως ήθελε να ιδεί εντόνε τον παπαγάλο. Το βασιλόπουλο μετά χαράς edώχτηκε. Αλλά καθώς ήτανε οι δύο τσοους κλεισμένοι στην κάμερα, του δίνει μία η Παχουλένια και τονε ρίχνει κάτω. Αρπάζει εντότες τον παπαγάλο και φεύγει. Και στη πόρτα εκόλλησε ένα χαρτί και ελεγε: «Ημιουνα γυναίκα και σ' εγέλασα!» Έπειτα εκβαλίκεψε το αλόγο της κι επέρασε το ποτάμι.

Το βασιλόπουλο εστεκότονα εκεί ακόμα και έκανε πως θ' αδειάσει με το κουταλάκι το νερό.

Οπού η Παχουλένια τρέχει με τον παπαγάλο και βρέσκει στο ποτάμι το βασιλιά, τον πατέρα του. Ο παπαγάλος, μόλις τον ειδε το βασιλιά, εβγαλε μία φωτιά από το στόμα του κι επήγε ίσια απάνου και τον εκάμε χωνίδι.

Κι έτσι η Παχουλένια επαντρέθηκε το γιο του.

Χρυσάια Κατήχηση-Κατωμένη, Το νέο-ελληνικό λαϊκό παραμύθι, Θεσσαλονίκη 1949

Τση μοίρας τα γραμμένα

ΜΙΑ φορά κι έναν καιρό ήτονε ένας μεγάλος βασιλέας. Αυτός ο βασιλέας είχε μια μοναχοθυγατέρα πεντάμορφη και βαθιά γραμματισμένη. Σαν κάθε γονέος, κι ο βασιλέας εγάπανε τη θυγατέρα ντου ξεχωρα από όλα τα καλά που του 'χενε πεμπάτα ο Θεός. Είχενε μόνο μια στενοχωρία, πως ήπρεπε μιαν ημέρα να την αποχωριστεί, γιατί ήπρεπε, βέβαια, να τηνε παντρεύει.

Όσοι γαμπροί και να την εξητούσανε, δεν του 'ρεσε κιανένας: ολωνώ τώς ήφενε δυσκολίες, τως ήδιε ανιώματα να τ' ανιώσουνε. Να μην τα πολυλογούμε, ήθελε να φέρνει ως εμπόρειενε εμπόδια, για να αργήσει να ξεχωριστεί το παιδί ντου.

Κάποτες ήφταξε η ώρα του Θεού και ήπρεπε και την εγύρευε ο πλουσιότερος βασιλέας του κόσμου. Κύρης και θυγατέρα δεν του βρήκανε ψεγάδι κι εκόψανε τα λόγια. Edώκανε λόγο πως θα γενεί ο γάμος. Σαν ήφταξεν η μέρα, ο γαμπρός ετοιμάσε μεγάλο ψίκι, εφόρτωσε σαράντα καμήλες φουσατάνα και χρυσαφικά, ήπηρε τη δωδεκάδα ντου κι επήγε να στεφανωθεί.

Εκάμανε ένα γάμο απού δεν ήτονε ξανακουσμένος, τον εγράφανε και στα βιβλία τη πολιτείας, για να μη ξεχαστεί, και μετά κάμποσες ημέρες ήφυγε το αντρόνιο, γιατί επεριμένανε πώς και πώς τη βασίλισσα στον τόπο του βασιλέα.

Το μέρος απού πηγαίνανε ήτονε αλαργωτά, κι ενυθιαστήκανε σ' ένα μεγάλο δάσο. Εστέσανε τα τσαντρία για να κοιμηθούνε τη νύχτα, και, κει που ετοιμαζούντανε να θέσει η νύφη, θωρεί ο γαμπρός ένα κόκκινο κόκκινο φως λιγάκι παρακάτω.

Πάει κοντά και βρίσκειται μπροστάς του ένα σπιτάκι, και στην πόρτα εκάδουντανε μια γρα. Επαρακάλεσε, λοιπόν, τη γρα να κονέψει τη γυναίκα ντου, για να μην κρυγιολοηθεί στο τσαντρί απο κάτω, κι η γρα το δέχτηκε μετά χαράς. Επήγε η βασίλισσα να κοιμηθεί, μα πού να τηνε πάρει ύπνος απού το τσак τσак τη πόρτας όλη τη νύχτα.

Το πρωί, σαν εσηκώθηκε, ερώτηξε τη γρα ίντα κακό ήτονε τούτονα όλη τη νύχτα, ίντα θέλανε τόσοινα ανθρώποι κι εκτυπούσαν την πόρτα τζη.

«Άχι, θυγατέρι μου,» τη λέει, «κι εγώ είμαι η μοίρα τω μοιράδω,

ΚΑΛΛΟΝΗ (ΚΡΗΤΗ). — Ε. Φραγκάκι, Συμβολή στα λαογραφικά της Κρήτης, Αθήνα, 1949, 103-107.

κι έρχονται όλες οι μοίρες μέρα νύχτα και με ρωτούνε το ίντα χαρίζω σε κάθε άνθρωπο που θα γεννηθεί».

Τότες η βασιλίσσα την ερώτηξε να μάθει σαν ίντα τσ' είχενε χαριμένα.

Παίρνει την η γρα και πάνε σε μιον κάμερα απέραντη, απού 'χε γύρου τριγύρου σακούλια κρεμασμένα κι άλλα σακούλια ορθά, τα μισά γεμάτα, τ' άλλα μισά ίσαμε τη μέση, άλλα με λιγάκι πράμα στον πάτο. Απάνω σε κάθε σακούλι ήταν ένα όνομα.

Λέει, λοιπόν, η βασιλίσσα: «Ίντα 'χουνε μέσα τα σακούλια, κερά μόννα;»

«Αυτά, παιδί μου, είναι τα βάσανα απού 'ναι γραμμένο να σφύρει καθενείς σε τούτο τον κόσμο. Το δικό σου σακούλι είναι τούτοννε, θυγατέρα μου,» της είπε και έδειξε ένα σακούλι μεσάτο.

Η βασιλοπούλα ετσουκνογέλασε και είπενε: «Άχι, κερά μάνα μου, και δε σου το πιστεύγω. Εγώ πάω να γενώ βασιλίσσα!»

Εμίανσε η μοίρα τω μοιράδω και τη λέει: «Επά' σαι κι επά' μαι! Μια όπι να πιστέψεις και ξανάρθεις να με γυρεύεις, δε θα με βρεις, γιατί εγώ ποτές δεν κάθομαι στον ίδιο ντόπο.»

Κείνη την ώρα μπήκε ο βασιλιάς κι επήρε τη γυναικά ντου, οι άλλοι όλοι ήσαν έτοιμοι, κι εφύγανε. Έτσι η βασιλίσσα εξέχασε και τη μοίρα και τα λόγια τζη.

Επήγανε με το καλό στον τόπο ντως κι ο κόσμος ήστρωσε χαλιά και σιτζαντέδες να περνούνε. Εφτάζανε και στο παλάτι, κι εκεί ο βασιλιάς τση παράδωκε τριάντα εννιά κλειδιά, να 'ναι δικές τη τριάνα εννιά κάμερες, να μπαινεί, να βγαίνει.

Επέρασε καιρός, οι βασιλιάδες ήσαν ευτυχησμένοι. Εγυρίσανε όλο το βασίλειο κι επέρασε η ώρα ντως μέσα σε χορούς και σε πανηγύρια.

Σαν εξαναγιαείρανε στο παλάτι, εκατεβήκανε μιον ημέρα στο περβόλι να πορπατήξουνε. Εκουραστήκανε κι εκάτσανε σ' ένα καναπέ από κάτω από ένα δέντρο. Ο βασιλιάς ήσκυψε στην ποδιά τη βασιλίσσας να τον ψειρίσει, κι εκεί που τον εψείριζε εποκοιμήθηκε. Μιον κοπανιά μέσα στα μαλλιά βρίςκει ένα μικρό κλειδάκι. Εκατάλαβε τότες πως ήτονε το κλειδάκι τη σαράντα κάμερας. Το παίρνει κι αποθέτει αγάλια αγάλια την κεφαλή του βασιλέα στον καναπέ. Ύστερα σαν αγρίμι τρέχει μάνι μάνι και πάει κι ανοίγει τη σαράντα κάμερα.

Ανοίγει και ίντα να δει; Τι πουλιά και τι κελαιδίσιματα ήτανε κείνα, και τι πεταλούδες και νερά, και μια όμορφη χαούζα, απού 'χενε

στη μέση τζη ένα μαριμαρένιο αϊτό κι ήτρεχε νερό απού το στόμα ντου! Θαμπωμένη απού την όμορφιά, βγάνει το δαχτυλίδι τζη, ακουμπά το απάνω στο μάρμαρο για να πλύνει τα χέρια τζη, μα ξαφνικά ζωντανεύει ο μαριμαρένιος αϊτός, αρπά και καταπίνει το δαχτυλίδι και πάει πάλι στον τόπο του και ξακλουθά τη δουλειά ντου.

Στέκει σαν απολιθωμένη η βασιλίσσα. Ξανοίγει το σιντριβάνι, κλαίει, ύστερα παρακαλεί τον αϊτό, μα αυτός στέκει και τηνε θωρεί με τα μαριμαρωμένα ντου αμάθια δίχως να τονε γνοιάζει.

Ίντα να κάμει, ίντα να γενεί; Παίρνει πάλι το κλειδί, κλειδιάώνει την πόρτα και πάει και βάνει πάλι το κλειδί στα μαλλιά του βασιλέα δίχως να τηνε καταλάβει.

Εξόπνησε ο βασιλέας, ήφυγε, γιατί είχενε συμβούλιο με τη δωδεκάδα ντου.

Επήγε κι η βασιλίσσα απάνω κι ήμπαινε κι ήβγαينه στσι κάμερες κι ήσπερνε τα μαλλιά τζη. Τίνος να το πει, τίνος να το φανερώσει; Ήρχιζε κι ήκλαιγε – τα πρώτα δάκρυα που πέσανε απού τ' αμάθια τζη. Όσον επέρνανε η ώρα, εμέρωνε, και στο ολούστερο ήπηρε την απόφαση κι ήδεσε στο δαχτυλί τζη ένα άσπρο πανάκι, τάξε και καλά πως την επόνεινε.

Τη νύχτα, που ήρθε ο βασιλιάς, την ερώτηξε.

Λέει: «Πανεί με μια ολιά, μα δεν είναι πράμα, να περάσει θέλει.»

Αυτός, για να τηνε διασκεδάσει, εφώναξε τσι χορεύτρες και τσι τραγουδιστές του παλατιού και τσι διάταξε να κάμουνε τα καλύτερά ντως να διασκεδάσει η βασιλίσσα.

Οι μέρες επερνούσανε, το δαχτυλί δεμένο. Μιον ημέρα εθυμήθηκε ο βασιλέας κι είπε του γιατρού να πα να δει ίντα θ' αποκάνει με το δαχτυλί τη βασιλίσσας.

Πάνε μαζί, λυουν το... Η βασιλίσσα εγίνηκε σαν το κερύ κίτρινη. Του βασιλέα εσηκωθήκανε τα μαλλιά τη κεφαλής του.

«Κα, ίντα 'ναι τούτονα; Πού 'ναι το δαχτυλίδι; Καύκο έχει και του το 'δωκεί!»

Αγριεύγει, χτυπά τα χέρια ντου και παρουσιάζεται ένας αράρης. «Πάρε τηνε», του λέει, «να πα τη χτίσεις στο μπλαχικανέ ίσαμε το λαϊμό, να μη τζη μιλεί κιανείς, άλλο φαί να μην τρώει, μόνο τ' αποπλύματα των πιαθιώ!»

Είπεν το, εγίνηκε. Εχτίσανε τη γυναικά, κι αυτή ήλιωνε σαν το κερύ απού την ντροπή τζη. Να κακοβάνει ο νους του βασιλέα, να τηνε τυραννούνε άδικα – ποιος Θεός το 'θελε τούτονα το πράμα; Ο νους στη εγυρίξε σιγά σιγά στο παλάτι του πατέρα τζη, στο γάμο τζη. Να

λέει συν του νου τ'ζη: «Όλα του κόσμου μάταια! Αχι, ίντα μου 'γραφε η μοίρα τω μοιράδι!»

Επιτέλους μιαν ημέρα ένας δούλος την ελυπήθηκε και ελευθέρωσε τη δεξιά τ'ζη χέρα. Ήγραψε δυο λόγια του πατέρα τ'ζη, και πάλι την ξαναχτισε.

Σαν ήπιρε ο πατέρας τση το γράμμα, εκβαλίκεψε το καλύτερό ντου άλογο και τρέχει και πάει στο παλάτι του γαμπρού ντου.

Ο γαμπρός του τον υποδέχτηκε σα να μην ήτρεχε τίποτα. Εφάγανε, και σε λιγάκι ώρα ο πατέρας ερώτηξε πού είναι η κόρη ντου – στο ταξίδι πάει, γή πού αλλού είναι;

Λέει ο άντρας τση: «Δεν είναι στο ταξίδι, μόνο εκεί που είναι δεν τηνε θωρεί μουδέ τ' αμάτι του ήλιου. Μα σαν ήρθες τόσονα δρόμο, γέρος άθρωπος, θα σου κάμω τη χάρη να πα τηνε δεεις. Δεν τα 'διαξε όμως καλά η θυγατέρα σου, να κάμει καύκο και να με ντροπιάσει. Έρχου μαζί μου να τηνε καμαρώσεις.»

Πάνε, θωρεί την ο πατέρας τση, αρχινά και κλαίει.

Τότες η κόρη τού λέει: «Μην κλαίς, πατέρα, μόνο παρακάλεσε το βασιλέα να με ξεχτίσει μια στιγμίτσα και να με πάτε στη σαράντα κάμερα. Σαν πάμε, πε του να μ' αφήσει να του πω μιαν ιστορία.»

Δίχως την όρεξη ντου ήδωκε διαταγή και την εξεχτίσανε. Την ήπιρε από το χέρι ο πατέρας τση, κι από πίσω ήρχονταν ο βασιλιάς με τσι πλια γέρους αυτού τη δωδεκάδα.

Πάνε στη σαράντα κάμερα, ανοίγουνε, και πιάει η βασιλίτσα και στέκει στον τόπο αυτού 'τανε στεμένη και την άλλη φορά. Αρχίζει και κάνει τως την ιστορία του δαχτυλιδιού, και, την ώρα που 'δειχνε με το δαχτύλι τ'ζη σε ποιον τόπο το 'χεν αφησμένο, να πάλι και ξανακατεβάνει ο αϊτός, ανοίγει το στόμα ντου και πέφτει το δαχτυλίδι.

Η βασιλίτσα από τη χαρά τ'ζη ελιγοθύμησε. Ο βασιλέας δεν επίστευγε των αμαθιώ ντου. Παίρνει τη γυναίκα ντου, ξελιγοθυμά τηνε και τση γυρεύει συμπάθιο.

Μα αυτή, με την καλή τ'ζη καρδιά, του λέει: «Δε φταις ελόγου σου, ετσά 'ναι τση μοίρας τα γραμμένα.»

Ο έξυπνος βασιλιάς και η τύχη του

ΜΙΑ φουρά ήταν τρεις βασ'λιάδεις. Ου ένας ήταν πουλύ έξυπνους. Οι άλλ' δεν 'ταν τόσο. Ήταν έξυπνούς, μα σε κά νέναν πόλιμου δε νικούσι.

Μια μέρα είπιν ου βασ'λιάς αυτός: «Θα πάου να βρω 'ν τύχη μ'.» Τουν ξηπουβόδ'σαν κι έκαμι χρόνια φηγγάτους.

Φεύγοντας ου βασ'λιάς μπήκει σ' ένα δάσου.

Ίκει ήταν μια μπάμπου που έγνιθι μι τ' ρόκα τ'ς. 'Ν είδι κι φουβήθ' κι ου βασ'λιάς, κι σιούκουσι του τ'φέκι να τ' σκουτώσ'.

«Μη μι σκουτώντε!» τουν είπιν η μπάμπου. «Ίγώ είμι η τύχη σ'.»

Πήγι κουντά κι 'ν καλημέρ'σι.

«Για πού μι του καλό, πιδί μ'!»

«Παίνου να βρω 'ν τύχη μ'.»

Η μπάμπου τουν είπι: «Ίγώ είμι η τύχη σ'. Να πας πέρα ίκει, είνι ένα β'νό π' ανοίγει κι σφαλνάει. Άμα ανοίξ', να χουθείς μέσα.»

Κίντσι κι αυτός κι πήγι. Άν'ξι του β'νό, έκαμι να σβεί, μα πάλι φουβήθ' κι κι γύρ'σι πίσου στ' μπάμπου.

«Να κάμ'ς καρδιά», τουν είπιν η μπάμπου, «κι να ριχτείς.»

Έκαμι καρδιά, κι άμα άν'ξι του β'νό, ρίχ'κι.

Ίκει μέσα ήταν οι Τύχης. Ήταν πουλύ όμορφα κουρίτσια κι είχαν πουλλά χαρτιά.

«Τι θελ'ς;» τουν ρώτ'σαν.

«Θέλου 'ν τύχη μ', τ'ς είπιν.

Αράδιασαν όλα τα χαρτιά κι δε βρήκαν 'ν τύχη τ' πουθινά γραμμέν'.

Τόπι τουν είπαν: «Θα σι δώσουμι ένα κουρίτσο' να 'νι γουμάτου τύχη. Τ' μωλονά του κουρίτσο'. Άμα του πάρ'ς, ούλου θα νικάς στον πόλιμου. Κι να λες: "Νίκ'σιν η γυναίκα μ'."»

Πήγι κι πήρι του κουρίτσο' τ' μωλονά, που 'ταν γουμάτου τύχη. Έκαμι τ' χωρά κι κάλσι ολ'νούς τ'ς βασ'λιάδεις.

Κι όταν έκαμι πόλιμου, ούλου νικούσι.

Κι 'λιγι: «Νίκ'σι η γυναίκα μ'!»

Ο Μεγαλέξαντρος, ο γιος του Ήλιου

Η ΤΟΥΝΑ μία βασίλισσα και δεν έκανε παιδιά κι είχε μαράζι γι' αυτόνο, κι όλο έκλαιε, έκλαιε. Ούτε τον άντρα τση είχε ναν τη παρηγορήσει· έλειπε όλο σε πολέμους. Αλλά ήτωνα και πολύ ωραία γυναίκα. Οπού συνήθαε και ενβότωνα και εκαθότου-να στο προσηλιακό.

Του άρεσε του Ήλιου, που την ήβλεπε.

«Μωρέ, δεν είναι καλά», λέει, «να κάμω ένα παιδί με δαύτη; Καη-μό το 'χω κι εγώ να κάμω ένα.»

Το λοιπό, εκατέβηκε μία φορά και τσ' είπε: «Εγώ σ' αγαπάω, κι αμί αγαπάς και συ, δέξου να κάνουμε παιδί.»

Η βασίλισσα εθαπιώθηκε, η κακομοίρα, που τον ειδε κοντά τση. «Μπορώ να πω το όχι σ' ένα τέτοιο βασιλιά;» του είπε. «Είμαι άξια εγώ;»

Ο Ήλιος τσ' αποκρίθηκε: «Όμως με τη συμφωνία πως δε θαν το 'χεις πάντα το παιδί εσύ. Θαν το πάρω να βασιλέψει στο βασιλείο μου.»

«Και τι άλλο θέλω από να βασιλεύει στον ουρανό;» είπε η βασί-λισσα.

Και στσι ενιά μήνες εγεννήθηκε ένα παιδί, ένα άστρο, όπου όσο το ήβλεπε κι εσκεφτότωνα πως θά 'ρθει η ώρα ναν τση το πάρει, δεν ημπορείε ναν το υποφέρει. Εκλειούσε πόρτες, χαρμαδάδες, μην πάει και τση τονε κλέψει ο Ήλιος κρυφά.

Όσο εμεγάλωνε το παιδί, τόσο εγενότωνα όμορφο και αντρείο, και το ελέγανε γι' αυτό Μεγαλέξαντρο.

Η καημένη η βασίλισσα ούλο υποφέρειζε για δαύτονε και εσκεφτό-τωνα πως να γελάσει τον Ήλιο να μην του δώσει τον υγιό του.

Οπού αρχίνησε να μπαλιγάρει το παιδί κι ούλα ευτούνα και ναν κάμεις δικόνε σου; Παρί τι θα καταλάβεις να βασιλεύεις εκεί απάνου; Κανέννας δε θα σε ξαναδεί από τσι δικούς σου.»

Οπού αποδώ, αποκεί, τον εκατάφερε.

«Αμή ο πατέρας μου, που θα με θέλει; Τι θα γένει;» είπε το παιδί. Λέει εκείνη: «Εγνοια σου, κι εγώ έχω να κάμω. Δε θαν τονε αφή-σω. Μοναχά να προσέχουμε στον ύπνο σου, αν τύχει και κοιμηθείς

μέρα, γιατί ευτόνος τη νύχτα κοιμάται και δε φαίνεται. Εγώ θα στέ-κω από πάνω σου να σε φυλάω.»

Όπως κι όλας τον εφύλαε, τον εφύλαε...

Αλλά ο Μεγαλέξαντρος αρχίνησε κι εβαριότωνα το βασιλείο του και μία μέρα λέει στη μάνα του: «Μητέρα,» λέει, «εβαρέθηκα. Θα πά-ρω να πάω και σ' άλλα βασίλεια, ναν τα κάμω δικά μου.»

Τι ναν του πει η μάνα του, η κακομοίρα;

«Καλά,» λέει, «παιδάκι μου. Νά πας εδώ στη γης όπου θέλεις. Μο-ναχά σ' ορκίζω στο γάλο που 'χεις φωωμένο από μένανε, αν τύχει και κοιμηθείς μέρα, να βάλεις άθρωπο να σε φυλάει, μην τύχει και τρυ-λώσει καμία ώρα ο Ήλιος και σε πάρει.»

«Εγνοια σου,» λέει, «μανούλα μου. Θα προσέχω σαν να 'σουνα εσύ.»

Όπως κιόλας ποτέ του δεν εκοιμότωνα απογιομα. Είχε ένα στρα-τιώτη μπιστεμένο του και, μόνε έκανε πως λαγιάζει, τον εξύπναε.

Αμή μία μέρα (Τι είναι η τύχη! Όσα θέλεις κάνε!), εκεί που επερί-μενε το φαητό του στο βασιλικό τραπέζι, τον επήρε ο ύπνος, γιατί ήτωνα κακονυχτισμένος.

Ο Ήλιος ευτούνη τη στιγμή εφύλαε. Δεν ήθελε τίποτσι άλλο: έστειλε μία σχτίνα του και τον επήρε.

Από τότενες ο Μεγαλέξαντρος ζει εκεί πάνω με τον πατέρα του και βασιλεύει.

Την ίδια ώρα ήβγαλε διαταγή με τη δωδεκάδα ντου να πάψουνε να γκρεμίζουνε τσι γέρους αδρώπους. Να τ' αφήνουνε να 'ποδαίνουνε με το θάνατό ντως, γιατί ήσανε χρήσιμοι να δίδουνε συμβουλές για τα δύσκολα πράματα, σπουδέν τα κόβγει ο νους τω νέω.
Κι εβγήκενε κι η παραμιά: «Απού ζει πολλά μαδαίνει, μ' αλήθεια και πολλά παδαίνει.»

Ο γέρος, η γριά και το γαϊδούρι

*Κόκκινη κλωστή κλωσμένη,
στην ανέμη ντυλιγμένη,
δώς της κλότσο να γυρίσει,
παραμύθι ν' αρχινήσει
και την καλή μας συντροφιά
να την καλησπερίσει.*

ΜΙΑ φορά κι ένα καιρό ήταν ένας γέρος και μια γριά κι είχανε ένα κορίτσι έμορφο. Μια μέρα πέρασε ένας αφηλός άνθρωπος, το είδε 'πό το παραθύρι και το γύρεψε να το πάρει γυναίκα τ'. Η γριά δεν έστεργε.

«Σα δέ με το δώσ'τε,» είπ' ο άνθρωπος, «'γώ θα το κλέψω.»

Η γριά δεν έστεργε.

Ο γέρος είπε: «Ας το δώσ'με, γριά. Τύχη του κοριτσιού μας ήτανε.»

'Ηλθ' ο χειμώνας, ο γέρος κι η γριά δυστυχούσανε.

Σκέφθηκ' ο γέρος: «Ας πάγω να δω τη θυγατέρα μας, κι όλο που θα μας βοηθήσει.»

Πάγ' ο γέρος και χτυπάει την πόρτα. Η κόρη τ' ολόχαρη που τον είδε — ήτανε κι η ώρα που θα ήρχονταν ο άντρας της, που ήτανε δράκος κι έτρωγε ανθρώποι.

«Πώρα, πατέρα, τι να σε κάνω που, σαν έλθει, θα σε φάγει.»

Όσπου να πει αυτά, τον ακούει να 'ρχεται, και βάζει τον πατέρα της μέσα σ' ένα σεντούκι άδειο και τον κλείν'.

Έρχεται ο δράκος, λέγ': «Γυναίκα, ανθρωπίλας με μωρίς'. Σαν είσαι η μητέρα σ', θα την φάγω' σαν είν' ο πατέρας σου, θα τον αφήσω.»

«Ο πατέρας μου είναι,» και τον έβγαλε.

Κάθ'σανε να φάνε, και τον ρωτάει ο δράκος: «Πώς τα περνάτε;»

«Φτώχεια μεγάλη, ακόμα και το ψωμάκι στερούμασθε.»

Όταν θε να φύγ' ο γέρος, τον λέγ' ο δράκος: «Πάρε αυτό το γαϊδούρι. Κοίταξε στο δρόμο να μη το τσιμπήσεις 'πό πίσω.»

«Ευχαριστώ,» είπ' ο γέρος, ανέβ'κε πάνω κι έφυγε.

Ο γέρος ήθελε να πηγαίν' πιο γλήγορα το γαϊδούρι και το σίμπησε 'πό πίσω με τη βέργα. Αυτό έριξε 'πό πίσω τ' φλουριά. Κατε-

ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ (Α. ΘΡΑΚΗ). — Ε. Σταμούλη-Σαραντή, *Θρακικά* 15 (1941), 355-358.

βαίν' ο γέρος, τα μαζεύει και τα βάζ' στη σακούλα τ'. «Γι' αυτό μ' είτε ο γαμπρός μου να μη το τιμητήσω 'πό πίσω στο δρόμο!»

Πήγε στο σπίτι. Η γριά τον περίμενε στην πόρτα. Χάρηκε που τον είδε ανεβασμένο στο γαϊδούρι, τον βοήθη' σε να κατέβ', τον ρώτη' σε για την κόρη τους, τον γαμπρό τους. Ο γέρος έδειξε και τα φλουριά, η γριά απ' τη χαρά δε σημάζευε τα χερίλια της. Έτσι καλοπερνούσανε.

Η γριά έβλεπε που όλο ο γέρος έβγαζε 'πό κανένα φλουρί, τονε ρωτούσε: «Πώς τα φλουριά δε τελειών'νε;»
Ο γέρος δεν το 'λεγε.

Μια μέρα παραμόνεψε κι είδε πως, σαν τσιμπ' σε 'πό πίσω το γαϊδούρι, απ' το γαϊδούρι έπεφταν φλουριά. Απó τότε η γριά έμαθε το μυστικό και, σαν ήθελε φλουριά, το τιμπούσε 'πό πίσω κι έπαιρνε.

Μια μέρα η γριά φόρτωσε στο γαϊδούρι ένα σακί στάρη και το πήγε στο μύλο να τ' αλέσ'.

Είχε κι άλλοι που πήγαν ν' αλέσ'νε, κι είτε πως, σαν τσιμπ' σε 'πό πίσω να 'ρθ' η αράδα μ', γώ θα πα να μαζέψω λάχανα. Μόνε το γαϊδούρι να μη το τιμητήσεις 'πό πίσω.»

Λέγ' ο μυλωνάς: «Για να με πει η γριά να μη το τιμητήσω 'πό πίσ', έχ' το λόγο τ'.»

Πάγει το τιμπάει, και το γαϊδούρι 'ποκει που έκαινε τη δουλειά τ' έβγαζε φλουριά. Τα μαζεύει γλήγορα, το παίρνει, και κει στο παχνί που ήτανε δεμένο το γαϊδούρι της γριάς βάζει το δικό τ', που το έμοιαζε.

Άλεσ' ο μυλωνάς το στάρη της γριάς, το φόρτωσε στο γαϊδούρι, μπρος το γαϊδούρι με το σακί και πίσ' πάλ' η γριά.

Στο σπίτι βοήθη' ο γέρος, κατέβασαν το σακί το αλεύρι. Τιμπάει ο γέρος το γαϊδούρι, το ξανατσιμπάει, τίποτε. Φλουριά δεν έπεφταν. Πιάγ' η γριά και κεινη τιμπάει, ξανατσιμπάει το γαϊδούρι, αυτό κλοτσάει, σ' κών' τα πόδια τ', και φλουρί δεν πέφτει. Πιάσθηκ' ο γέρος τη γριά, που πήρε άλλο γαϊδούρι, η γριά έκλαιγε.

Ανεβαίν' ο γέρος στο γαϊδούρι και πάλ' ίσια στο μυλωνά. Γυρεύει το γαϊδούρι τ'.

«Αυτό δεν είναι το δικό μ'.»

«Όχι, το δικό σ' είναι.»

Μάλωσαν, ο μυλωνάς τον έδιωξε με τις σπρωξιές, κι ο γέρος με το κεφάλι κάτ' γύρ' σε σπίτι τ'.

Ύστερα 'πό λίγες μέρες ξαναπήρε το δρόμο και πάγει στην κόρη τ'. Η κόρη τ' τον άνοιξε, τον βλέπ' στεναχωρημένο.

«Τι έχ'ς, πατέρα;»

[484]

Ο γέρος είπε όλ' την ιστορία τ'.

Ο άντρας της ο δράκος ήτανε εκεί και τον είπε: «Μη στεναχωριέσαι, πατέρα.» Τον έδωσε ένα μύλο που αλέθ'νε τον καφέ. «Όταν περνάς, θα τον γυρνάς από τα δεξιά στ' αριστερά, κι όταν θέλεις να σηκωθούν τα πιάτα και τα φαγά, θα τον γυρνάς απ' τα αριστερά στα δεξιά.»

Ο γέρος χάρ'κε, τον ευχαρίστησε, κι έβαλε το μύλο μέσα στον τριουβά κι έφυγε. Η γριά, σαν τον είδε που ήρχονταν χωρίς γαϊδούρι, δεν είχε ήπατα να σ' κωθεί.

Αφού ξεκούράσθηκε ο γέρος, λέγ' τη γριά: «Έλα να φάμε.»

«Τι να φάμε, γέρο, που δεν έχ'με τίποτε.»

«Έλα, σε λέγω, να φάμε.»

Κάθ'σανε.

Ρωτάει τη γριά: «Τι θέλ'ς, γριά, να φάμε;»

Η γριά λέγ': «Να είχαμε πιάφι και μπακλαβά, να είχαμε και λίγο κρσάκι...»

Γυρνάει ο γέρος το μύλο απ' τα δεξιά στ' αριστερά, βγαίν' ένα τραπέζι με λογιά ντω λογιά φαγώσιμα, και μες στη μέσ' ένα πιάτο με γάλο πιάφι, ένα μπακλαβά, κρσάκι, κι ό,τι άλλο θέλ'ς. Γέρος και γριά σιάστισαν κι άρχισαν να σταυροκοπιούνται. Έφαγαν καλά, ήπιαν κρσάκι.

«Τώρα», λέγ' ο γέρος, «να σηκωθεί και το τραπέζι.»

Γυρνάει το μύλο απ' τ' αριστερά στα δεξιά, και δε μνήσκει ούτε ψιχάλο.

«Ε, ας είναι καλά ο γαμπρός μας κι η κόρη μας!»

Και κοιμήθ'κανε ήσυχοι κι ευχαριστημένοι.

Ύστερα 'πό κάμποσες μέρες λέγ' η γριά το γέρο: «Να φιλέψουμε τον καϊμακάμη και τους δικούς του, να μας διουν τώρα που έχ'με 'πό όλα τα φαγά.»

«Καλά,» είπ' ο γέρος. Και πήγε και τους κάλεσε στο φαγί.

Ο καϊμακάμης απόρ'σε πώς αυτοί, φτωχοί άνθρωποι, τους φώναξαν να τους φιλέψ'νε. Κάθ'σανε να φάνε, μπροστά τους δεν ήτανε τίποτε. Παίρνει το μύλο του καφέ ο γέρος, τον γυρνάει, βγαίνει ένα τραπέζι γεμάτο μ' όλα τα φαγά, πίτες, γλυκίσματα, φρούτα, κρσάκι. Ο καϊμακάμης σάστισε: Τι είναι αυτά; Αφού έφαγαν κι ήπιαν, γυρνάει πάλι το μύλο ο γέρος, το τραπέζι ολάκερο με τα σποφάγια χάνεται.

Ο καϊμακάμης αποκρύφισσε το γέρο και τη γριά και πήρε το μύλο. Την άλλη μέρα κάθουνται να φάνε γέρος και γριά, γυρεύ'νε το μύλο δώ, τον γυρεύ'νε κει – ο μύλος δεν είναι.

[485]

Πάγ' ο γέρος στον καϊμακάμη, γυρεύει το μύλο. Οι άνθρωποι τ' με σπρωξέες τον βγαλαν έξω.

Με σκυμμένο κεφάλι πάγει στο σπίτι τ' ο γέρος και πιάσθηκε τη γριά, που κειν' ήτανε η αιτία που έχασαν το γαϊδούρι, που έχασαν και το μύλο. Κλαίει η γριά, κλαίει ο γέρος.

Λέγ' ο γέρος: «Πάλε να πάγω στο γαμπρό μας.» Κι έφυγε.

Χτυπάει την πόρτα. Η κόρη τ' τον άνοιξε, τον πήρε μέσα, κι αφού τον έβαλε και ξεκουράσθηκε, τον έδωσε να φάγει και τον ρώτ' σε: «Γιατί, πατέρα, είσαι πάλε τόσο λυπημένος;»

Κι είπε τι έπαθε.

Ο γαμπρός του ο δράκος δεν άνοιξε το στόμα τ' να πει τίποτε, μόνη την ώρα που θε να φύγ' τον έδωσε μια νεροκολοκύθα που από πάνω είχε ένα φελλό και τον είπε: «Μ' αυτήνα πάνε στο μυλωνά και στον καϊμακάμη, άνοιξ' την, και θα βρεις το δίκαιο σ'.»

«Σας ευχαριστώ,» είπ' ο γέρος κι έφυγε.

Πήγε ίσια στο μυλωνά.

«Δώσ' με, μυλωνά, το γαϊδούρι μ'.»

«Ποιο γαϊδούρι σ' να σε δώσω; Η γριά σ' το πήρε.»

«Δώσ' με, μυλωνά, το γαϊδούρι μ'.»

«Ποιο γαϊδούρι σ' να σε δώσω; Η γριά σ' το πήρε.»

«Καλά,» λέγ' ο γέρος.

Ανοιγ' τη νεροκολοκύθα και βγαίν' ένας αράπης αφηλός με τσα- χείλες κόκκινες, με μια σόπα στο χέρι, και δώσ' του και χτυπάει το μυλωνά.

«Δώσ' με, μυλωνά, το γαϊδούρι μ'.»

«Στάσ', στάσ', να πα να σ' το φέρω!»

Στουμπώνει ο γέρος τη νεροκολοκύθα, ο αράπης χάνεται.

Παίρνει το γαϊδούρι τ' ο γέρος και πάγ' ίσια στον καϊμακάμη.

«Αφέντη καϊμακάμη, σε παρακαλώ, δώσ' με το μύλο μ'.»

«Ποιο μύλο σ',»

Δε πρόφθασε να φωνάξ' τις ανθράπτοι τ' να τον εβγάλ' νε έξω, κι ανοιγ' ο γέρος τη νεροκολοκύθα, βγαίν' ο αράπης με τη σόπα στο χέρι και δώσ' του και χτυπάει τον καϊμακάμη, δώσ' του και τον χτυπάει.

«Αφέντη καϊμακάμη, δώσ' με το μύλο μ'.»

«Να πα να σ' τον φέρω!»

Κλεινει τη νεροκολοκύθα με το φελλό, χάνεται ο αράπης, παίρνει το μύλο, κάθεται πάν' στο γαϊδούρι, κι ολόχαρος πάγ' στο σπίτι τ'. Η γριά πα, σαν τον είδε, άστραψε το πρόσωπό τ'ς. Τονε βοήθ' σε να κατέβ' πό το γαϊδούρι, κι έζησαν καλά κι εμείς καλύτερα.

Εσύ, κυρά μου, κάθουσαι, κι η μοίρα σου δουλεύει

ΜΙΑ φορά ήτουνα δύο αδρεφάδες, μία μουρλή και μία φρόνιμη. Το λοιπό, ερχότουνα Λαμπρή, και λέει η φρόνιμη αδρεφή στη μουρλή: «Ερχεται», λέει, «η Ανάσταση του Κυρίου. Δε φτιάχνεις μία φορεσιά του άντρα σου;»

Λέει: «Και πώς θαν του τη φτιάσω;»

«Να σου πάρει», λέει, «λινάρι, και συ ναν το φάνεις.»

Λοιπό, το λέει του αντρός τση το βράδυ αυτή η τρελή.

«Μπα,» λέει εκείνος τση γυναίκας του, «επρόκοψες; Πώς το 'παθες; Το λοιπό, πες μου τι σου χρειάζεται, να σ' το φέρω.»

Λέει: «Να μου πάρεις ένα σακί λινάρι, ένα σακί σύκα και μία νταμιτζάνα παλιό κρασί.»

Τση τα πήρε, λοιπό, εκείνος όλα. Και εκείνη κάθε νύχτα, με το σήμα του Αγίου, λοιπό, εσηκωνότουνα.

«Και γιατί, γυναίκα, σηκώεσαι;» τση 'λεγε ο άντρας τση.

«Άντρα μου, πάω να φάνω τα ρούχα σου,» του 'λεγε εκείνη.

Αλλά εκείνη επήαινε κι έσπασε καρύδια, έκατε το λινάρι κι έφενε τα σύκα και τα 'τρωε. Κάθε βράδυ ευτούνη η δουλειά εγενότουνα. Έπινε και το παλιό κρασί κι εγενότουνα κούρνια. Έτσι επέρασε κάμποσος καιρός.

Τση λέει ο άντρας τση μία μέρα: «Γυναίκα, τα ρούχα μου τι γένου- νται;»

«Τα φαίνω, άντρα μου, τα φαίνω.»

Επεράσανε κάμποσες ημέρες ακόμη, επλησίαζε η Λαμπρή. Έφασε τα σύκα όλα και τα καρύδια, έκαψε και το λινάρι, ήπιε και το κρασί.

Πάει, λοιπό, μία μέρα η αδρεφή τση η άλλη, η φρόνιμη. Τση λέει: «Τα 'φανες τα ρούχα του αντρός σου;»

«Όχι, μωρή αδρεφή,» λέει. «Γιατί μου πήρε ο άντρας μου σύκα, λινάρι και καρύδια, και εσηκωνόμουνα, έκατα το λινάρι, τα έφενε και τα 'τρωγα, έπινα και παλιό κρασί και πέρναα βασιλικά.»

«Ω,» λέει η αδρεφή τση, «κακομοίρα μου, σε λυπάμαι. Θα σε σκοτώσει, έτσι το μάθει ο άντρας σου. Πάρε, έχω ενώ δύο μούδες ρούχα του αντρός μου φασμένες. Θα σου δώσω τη μία.»

«Ω,» λέει, «αδρεφούλα μου, καλά θα κάμεις.»